

TORONTÁL

Ára 1 Din	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Vel Beeskerek, Obiliteva (Zápolya) u. 1 Telefonszámok: Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21 Sürgönycim: Torontál, Veliki Beeskerek	POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ	Az előfizetés ára:	Ára 1 Din
	Egész évre . 300 D Negyedévre . 75 D Félévre . . . 150 D Havonta . . . 25 D Hirdetések díjazás szerint Megjelenik naponta délelben			

Protity Sztóján ravatalon.

Beograd, okt. 29.

Mint a „Torontál” tegnapi számában megírtuk, Protity Sztóján volt miniszterelnök vasárnap délután három órakor Beogradban meghalt.

Protity hatvanhét évét élt. Nemcsak a belföldön, hanem a külföldön is ismert nevet vívott ki magának politikai és társadalmi téren kifejtett nyedetlen munkásságával. Mint író és újságíró elsőrendű kvalitású volt, akinek írásait szívesen fogadta az ország lakossága. Az összes beogradi lapok hálásan emlékeznek meg a nagy államférfiúról és pártkülönség nélkül megadják a méltó tiszteletet Protity szellemének. A király halála előtti estén megátogatta és hosszasan elbeszélgetett vele.

Temetése ma délelőtt kilenc órakor megy végebe, államköltségen, nagy pompa mellett. Mivel Protity a korfui kormányban hadügyminiszteri tárcát viselt, katonai pompával történik a végtisztesség. A kormány nevében Trifunovity közoktatásiügyi miniszter, a radikális-párt nevében pedig Jovanovity Ljuba házelnök bucsuztatja el a nagy halotat.

Az üzletek kirakatában diszes koszorúk foglalnak helyet, amelyeket mind Protity temetésére készítettek elő. Egy hatalmas koszoru szalgján a következő felírás olvasható: „Aleksander király Protity M. Sztójának.” Hatalmas koszorut küld azonkívül a nacionalista ifjuság és a radikális-párt is.

Batthyány megegyezést sürget a kis ententével.

A „Torontál” tudósítójának távirala
Budapest, okt. 29.

Az újpesti „Függetlenségi Otthon” felavatásánál Batthyány Tivadart gróf mondott avató beszédet.

Batthyány azt hangoztatta, hogy Bethlen Genfben a viszonyok hatása alatt teljesen ugyanazon elvet vallotta a nemzetiségi politikában, mint ő és elvbarátai. Találkoztak abban a felfogásban, hogy a kisententével meg kell egyezni. A Habsburg problémát is végleg rendezendőnek tartja Batthyány. Deklaráció szerint nem elegendő, hanem törvénnyel kellene véget vetni az itthon dúló legitimista mozgalmaknak.

„A nemzetnek szüksége van arra, hogy szomszédjaival baráti megegyezésre jusson a területi kiigazítások nagyobb stílusban való végrehajtására és a Kossuth által megálmodott Dunakonföderáció gazdasági megoldására. Erre a Bethlen-kormányt nem tartja alkalmasnak.”

Elfogadták a fogyasztási adókról szóló törvényt.

A házelnök bejelentette a háznak Protity Sztóján halálát.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, okt. 29.

A szkupstina hétfői ülését Jovanovity Ljuba házelnök délelőtt kilenc óra harminc perckor nyitotta meg. A különféle formalitások elintézése után a házelnök megemlékezett Protity Sztóján haláláról és a következőket mondotta:

Uraim! Reám háramlott a kötelesség, hogy közöljem Önökkel egyik korábbi parlamenti munkatársunk, Protity Sztójának elhunytát. Protity ugyan most nem képviselő, de évtizedeken át tagja volt a szkupstinának. Legmélyebb és legszíntébb meggyőződésün és ezt pártatlanul mindenki megállapíthatja, hogy egyike volt az állam legérdemesebb férfainak. Előbb a szerb királyságban, utóbb az egyesült SHS királyságban, megalapítója volt a parlamentáris kormányzásnak. Az alkotmányos parlamenti rezsim megteremtése körül, valamint állami szolgálatából kifolyólag (Egyidőben belügyminiszteri titkár volt. A szerk.), nemkülönben bírói, publicistai és újságírói munkásságával nagy érdemeket szerzett. Hosszú idő kellene ahhoz, hogy Protityról érdeme szerint felsoroljak mindent és amiért úgy mi, mint a nemzetünk oly nagy halálával tartozik neki. Annyi két-égtelen, hogy mindannyian átérezzük, hogy egyike volt az ország legkiválóbb fiainak. Legyen örök időkre dicső a neve és emlékezete.”

A házelnök szavaira a képviselők felálltak és ezzel adtak kifejezést a szkupstina gyászának.

Néhány apróbb jelentés felolvasása után áttértek a napirendre: a fogyasztási adó általános vitájának folytatására.

A vitát Krafft István dr., a német-klub elnöke kezdte meg, aki beszéde során kifejtette, hogy mindamellett, hogy ellene van a törvény rendelkezéseinek, mégis a javaslat mellett fog szavazni, mert nem egy esetben könnyítéseket is tartalmaz. Így többek között a termelési adó helyett a pálinkafogyasztási adót vezeti be. Eddigél az állam a pálinkafogyasztási adónak megfelelő összeget már a termelővel fizettette meg, ami jelentékeny megterhelést

A Palace-szálló rejtélye. Beogradból jelenti tudósítónk: A beogradi vegyészeti laboratórium végérvényesen megállapította, hogy a Palace-szálló 48-as szobáját bérlő Izeli Jean svájci kereskedőt arzenikum-

jelentett a gazdákra, míg az illeték most tisztán a kereskedőkre, illetve a fogyasztókra hárul.

Krafft dr. ugyan beismeri, hogy a törvény egyes pontokban szembekeült az alkotmánnyal, ez azonban már máskor is megtörtént — mondotta.

Setyerov Szlavko dr. bánáti demokratika képviselő, a kisebbség előadója elmondja, hogy a törvényben bevezetett újításokat adminisztratív uton is életbeléptethették volna. Támadja a kormányt és kijelenti, hogy a törvényjavaslat ellen szavaz.

Kocity Vljako rad., a többség előadója a pénzügyminiszter politikáját védi. Hangsúlyozza, hogy a törvényjavaslat roppant sok könnyítést tartalmaz s éppen ezért nem érti a rendszeres ellenzéki támadásokat. A törvényjavaslat — mondotta — nem a régi Szerbia részére előnyös, nem is annak készült, hanem az új területek érdekeit szolgálja, furesálja tehát, hogy éppen azok a képviselők helyezkednek a javaslattal szemben ellenzéki álláspontra, akik az új területek listáin jutottak be a parlamentbe.

Utána szavazásra boesájtották a törvénytervezetet, melynek eredményeképpen száztizenny szavazattal ötvenkettő ellenében általánosságban elfogadták a törvényt.

A szavazás befejeztével azonnal megkezdették a részletes vitát.

Spaho (muz.) kijelenti, hogy mintán a pénzügyminiszter a muzulmán-klub egyetlen javaslatát sem fogadta el, ellene szavaz a törvénytervezetnek.

Sztójadinovity Milán dr. pénzügyminiszter felsorolja az okokat, melyek miatt visszautasítani volt kénytelen a muzulmán előterjesztéseket.

Nemanity (kler.) és Wilder (dem.) élesen támadják a törvénytervezettel kapcsolatban a kormány és a pénzügyminiszter politikáját.

Délben félbeszakították az ülést és a vita folytatását délután négy órára tüzték ki.

A délutáni ülésen többek hozzászólása után szótöbbséggel részleteiben is elfogadták a fogyasztási adókról szóló törvényt.

mal mérgezték meg. Ennek alapján Charlie kapitány ellen nemcsak gyilkossági kísérlet, hanem szándékos emberölés címén is vizsgálatot indítottak.

Amerika beavatkozik Európa sorsába.

A „Torontál” tudósítójának távirala

London, okt. 29.

A Daily Mail arról értesül, hogy ha Baldwin elfogadja a francia-belga feltételeket a vizsgáló-bizottság kérdésében, úgy az Egyesült-Államok részéről valószínűleg Pierpont Morgant bízzák meg az Unió képviselével.

Ludendorff bajor állampolgár lett.

A „Torontál” tudósítójának távirala.

München, okt. 29.

Az osztrák honoságu Hitler Adolf példáját követve, a porosz eredetű Ludendorff tábornok is fölvette a bajor állampolgárságot. Ludendorff november ötödikén teszi le a hűségköt a müncheni város házában.

A kamara körlevele a kereskedőkhöz.

Nem válaszolnak az írásbeli
kérdézőkódésekre.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, okt. 30.

A bánáti kereskedelmi és iparkamara tegnap körlevelet küldött az összes bánáti gyárosoknak, kereskedőknek és iparosoknak, melyben kéri, hogy a kamara informatív jellegű írásbeli érdeklődéseire a leg-
rövidebb időn belül válaszoljanak.

A kamara a körlevélben hangsúlyozza, hogy átlátja, hogy a kereskedelemnek és iparnak elsőrendűen fontos érdeke a kamarához intézett beadványok, kérvények gyors elintézése. A kamara minden egyes esetben ezt a szempontot vallotta, amikor a különféle ügyiratokra beérkezésük napján, azonnal vissza-
küldte a választ, illetve a kért igazolványt vagy más írást.

Ezzel szemben a kamara azt tapasztalta, hogy egyesek a hozzájuk intézett írásbeli kérdézőkódésekre, melyek leginkább fontos informatív jellegű ügyek, csak néhány heti késéssel felelnek, vagy pedig egyáltalában nem válaszolnak.

A kamara a körlevélben figyelmezteti a gyárosokat, kereskedőket és iparosokat, hogy a jövőben a beérkező ügyiratokra lehetőleg azonnal adjanak választ, mert ellenesetben a kamara is kénytelen lesz hasonló elbánásban részesíteni azokat, akik ily módon megakasztják a gyors és eredményes munkát.

Bűnügy vagy szerencsétlenség.

Egy összeégett holttestet találtak az elemért határban.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, okt. 30.

Borzalmas leletre bukkantak tegnap Srpski Elemir község határában.

A községtől nem messze fekvő esőszházikóban teljesen összeégett állapotban akadtak rá egy tizen-négy-tizenöt év körüli fiú holttestére. A házikót, mely kukoricaszárból és szalmából készült, csak nyári időszakban használják s így egyelőre nem tudták megállapítani, hogy a fiú mit keresett a kunyhóban. Valószínű, hogy a szerencsétlen gyerek tüzet gyújtott a kunyhóban, a földön elszórt gyúlékony anyag tüzet fogott, átragadt ruhájára is, úgy hogy nem tudott megmenekülni a biztos halál elől. Azt sem tartják kizártnak, hogy bűnügy történt, bár erre nincs még egyetlen egy nyomós bizonyíték sem. Pontos részletességgel csak a boncolás fogja megállapítani, hogy milyen körülmények között állott be a halál. Az orvosi vizsgálat van tehát hivatva felderíteni a rejtélyes ügyben a valódi tényállást. Pavlovity Vojszláv dr. vizsgálóbíró, a beeskereki törvényszéki orvossal kiutazott Elemirre, ahol a törvényszéki orvos az ottani köz-égyorvossal felboncolja az áldozatot. A vizsgálóbíró helyszíni szemlét tart és instrukciókat ad a nyomozást vezető csendőrségnek a vizsgálat lefolytatására vonatkozólag.

Mint utólag értesülünk, a csendőrségnek sikerült megállapítani az összeégett fiú személyazonosságát. Kiderítette, hogy az áldozat Vidity elemiri földművesnek Vladiszláv nevű fia. A nyomozás folyik.

Elfogtak egy két év óta bujkáló katonaszökevényt.

Végiglopta az egész országot.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, okt. 30.

Tegnap délelőtt egy régóta körözött katonaszökevényt tartóztatott le a beeskereki rendőrség. A katonaszökevény két év óta bujkosik, bejárta az ország csaknem valamennyi nagyobb városát és számtalan lopást követett el. Az eltulajdonított tárgyakat eladta és abból tartotta fenn magát.

Elfogatásakor, illetve első kihallgatása alkalmával azt vallotta, hogy Ozsegovity Koszta asztalosmester, beocsini származású dobroljác és azért jött Beeskerekre, hogy itt földet kérjen. Mivel semmiféle igazoló írást nem találtak nála, faggatni kezdték. Hosszas kérdészködéssel elismerték, hogy kevéredett és beismerde, hogy álnevet mondott be. Igazi neve Radovity Bosko. Azt is bevallotta, hogy banjai (szerbiai) illetőségű, a kragujeváci 17-ik gyalogezredben szolgált és onnan három hónapi szolgálat után, még 1921-ben megszökött. Kragujevácból Nisbe utazott, onnan pedig Úszkubbe ment. A két év alatt megfordult Vranján, Jagodinán, Valjevón, Iverakon, Sabácon, Klenakon, Rumán, Szmederovón, Beogradban, Pansevon és Petrovosze-

Németország kedvező kilátásai egy amerikai kölcsönre.

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Páris, okt. 29.

Németország kölcsönkilátásai, a Newyork Herald párisi kiadása szerint, az amerikai pénzügyi határozottan kedvezően alakulnak. Valószínű, hogy a szakértő-bizottság elvégzett munkája után Ame-

rika egymaga veszi föl az egész kölcsönösszeget.

Amerika a kölcsönt a német pénzügyi viszonyok rendezésére, élelmiszerek beszerzésére szánja, de nem zárkózik el az elől, hogy a kölcsön megfelelő része jóvátételi célokra ne szolgáljon.

lon. Több helyütt élelmiszert és tüzelőanyagot lopott, amit aztán értékesített. Beeskereken a Petrogradszka (Melencei) utca 40-es számú házban, özvegy Aleksity Melenienál próbált szerencsét. Egy télikabátot akart éppen elemelni, amikor rajtaespték és letartóztatták.

Kihallgatása után, ma átadják a beeskereki ügyészségnek.

Drumond népszövetségi főtitkár Budapesten.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Budapest, okt. 29.

Drumond, a Népszövetség főtitkára holnap egy órakor érkezik meg Budapestre Bukarestből. A MÁV külön kocsit boesát a rendelkezésére, amelyben egy külügyminiszeri tisztviselő utazik Drumond elé a román határig.

Folynak az adókiivetések.

Három heti szünet után folytatja munkáját a bizottság.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, okt. 30.

A múlt hónap eleje óta működik az adókiivető-bizottság Jankovity Koszta elnöke alatt a beeskereki pénzügyigazgatóságon. Az adóösszegek megállapításának nehéz, körülményes és sok megfontolást igénylő munkája meglehetősen szépen halad előre. Eddigélé két betűt végeztek el, az a) és b) betűvel kezdődő adózók adóját határozták meg, míg a napokban sor került a harmadik csoportra is, vagyis a szerb abc harmadik betűjére a v-re. A v-vel rövidesen elkészülnek, úgy hogy a napokban már más nevéket idézhetnek be.

A bizottság közel három héten át szüneteltette munkáját, mert az írásbeli munka annyira felszaporodott, hogy nem tudott lépést tartani a tárgyalásokkal. A jegyzőkönyvek és végzések kiállítására terjedelmes irnivalót ad, ami sok időt vesz igénybe. A gyorsan történő kivételek folytán a jegyzőkönyvekkel és a határozatok lemásolásával viszámaradtak, úgy hogy multhatatlan szükség volt a tárgyalások szüneteltetésére.

Kedden kezdette meg újra a munkáját az adókiivető-bizottság, mely most előreláthatólag szünet nélkül egymásutánban tárgyalja le az ügyeket. A kereskedőkre való tekintettel, akik délelőtti üzleteikben inkább vannak elfoglaltak, mint a délutáni órákban, az adókirovásokat csak délután végzik. Még így is remélik, hogy rövid időn belül befejezik a kivételei munkálatokat.

HIREK

A királyi család kirándulása. Beogradból jelenti tudósítónk: Tegnap érkezett meg Beogradba az újonnan kijavított II. Car Nikola nevű modern Duna-hajó. A király a királynéval s a még Beogradban tartózkodó vendégekkel kirándulást rendez a hajón Gyurgyevóig.

Halálozás. Részyvétel vettük a hírt, hogy Kónya Ferenc papueskésítő életének 58-ik évében tegnap reggel 8 órakor rövid szenvedés után meghalt. Az elhunyt nagyiparos jótékonyágáról közismert volt, mindenkor segítségére sietett a segélyre szorulóknak. Temetése ma délután megy végbe a Zmaj Jovina (Mária Terézia) utcai gyászházban.

A Bácsági Magyar Közművelődési Egyesület közgyűlése és első felolvasó ülése november 4-ikén délután 5 órakor lesz a Kaszinó nagytermében. Az első felolvasó ülés Madách Imre, az Ember tragédiája halhatatlan szerzőjének van szentelve, akinek költői működését Marton Andor fogja méltatni. Madách nagy művéből, az Ember tragédiájából szemelvényeket fognak bemutatni az Ady-Társaság Színházának tagjai a darabhoz írt kísérő zenével együtt. Az egyesület tagjai a felolvasó ülésre díjtalanul léphetnek be, nemtagok belépti díja öt dinár.

Elgázolt vasutas. Beogradból jelenti tudósítónk: A román tróuörökös párt vívó udvari vonat Novi Sad állomáson keresztülgázolt Trpkovity Dimitrie vasutason. Életveszélyes sérüléseket szenvedett. Beszálították a kórházba, ahol élet-halál között lebeg.

Országos vásár Beeskereken. A legközelebbi s egyúttal a folyó évben az utolsó országos vásárt november 9., 10. és 11-én tartják meg. Az első napon szarvasmarha, juh és sertés, a másodikon ló-, mind a három napon pedig kirakóvásár lesz.

Feministakongresszus Bukarestben. Bukarestből jelentik: A kis-entente államainak feministái november 4-én Bukarestben kongresszust tartanak, amelyen a kis-entente államain kívül Lengyelország feministái is részt vesznek.

Felbontják Tutenkhamen sírját. Kairóból jelentik, hogy Tutenkhamen faraó sírjának sziklafal elzáróját elkezdették bontani. Carter, Carnarvon lord munkatársa és a további kutatások vezetője reméli, hogy november másodikán nyitva lesz a sír és hozzáfoghatnak a szarkofág megvizsgálásához.

Bírságbehajtás diplomáciai uton. Nagyváradról jelenti tudósítónk: Néhány hónappal ezelőtt Meisels Marcel wieni gyárost csempészés miatt letartóztatták. A vád az volt ellene, hogy több millió értékű villamos felszerelési cikket hozott be elvámolás nélkül. A wieni gyárost el is ítélték egy évi fogházra, azonban betegség címén kórházba szállították. Meisels a kórházból megszökött és átment a határon. A wieni gyáros ezzel nemcsak a kiszabott büntetés alól vonta ki magát, hanem a kineztár által rá kivetett vámbírság alól is. Ennek beszolgáltatása érdekében a kineztár diplomáciai utat fog igénybe venni; a wieni román követség útján fog intézkedni aziránt, hogy Meisels a rá kiszabott bírságot megfizesse.

Létszámapasztás a budapesti villamos vasutnál. A budapesti villamosvasutnál létszámapasztásból kifolyólag elbocsájtották Földes Imre igazgatót, az ismert színműrőt.

Vásárok a vidéken. Dzsombójon november 2. és 3-án, Dárdán 3-án, Bókán, Beodrán és Martonoson 4-én, Kovinban 6., 7. és 8-án országos vásárt tartanak.

Olasz fascista ünnep Budapesten. A budapesti olasz kolónia fascista ünnepet ült ma, amelyen Mannes olasz képviselő beszélt, aki Rómából érkezett Budapestre erre az alkalomra. Beszédében Itália üdvözlétét tolmácsolta Magyarországnak. A két országnak éppen úgy mint Kossuth és Garibaldi idejében, most is közös ideáik vannak és ideáljuk a szabadság. Minden jó olasz és magyar polgárnak éppen azért az a kötelessége, hogy szorosabbá tegye a két ország közötti kapcsolatot. Olaszország teljes rokonszenvel kíséri Magyarországot hazafias gondjait és Olaszország saját földjén kíván nekik kaput nyitni a tengerhez.

Városi és vajdasági almanach. A suboticei „Progres” című távirati iroda kiadásában szerb, német és magyar nyelvű városi és vajdasági almanach jelenik meg a közel jövőben, amely az összes állami, városi, kulturális, szociális, kereskedelmi, ipari és közgazdasági vállalatokról, azoknak vezetőiről és fejlődéséről híten, pontosan tájékoztat. A Progres igazgatója és megbízottai jelenleg Beeskereken tartózkodnak és az almanach részére hirdetések, megbízásokat vállalnak. Az almanach nélkülözhetetlen lesz minden irodában és lakásban, elsőrendű érdeke tehát a gyárosoknak, kereskedőknek és magánosoknak, hogy vállalatuk abban szerepeljenek. De nemcsak belföldi népszerűsítés céljából fontos az almanach, hanem fő előnye, hogy a külföldet is megismerteti a vajdasági gyáriparral, kereskedelemmel és iparral, ahová a kamarák és egyesületek útján fog eljutni. Általános nagy sikere tehát teljesen biztosítottnak látszik.

Atutalásokat és csekkklirásokat — a fennálló miniszteri rendeletek értelmében — Wien, Prága, Budapest, Berlin Temevár valamint a többi összes külföldi piacokra, továbbá exportőrök részére valutabiztosításokat legutjánosabban eszközöl a Nagybeeskereki Takarékpénztár, Veliki Beeskerek, Koronaszálló épület. Telefon: Pénztár 16 Vezérigazgató 52.

Nikkelezni, galvanizálni Krausz-nál Veliki Beeskerek. Telefon 329.

Vadállatok áruháza. A világ legkülönösebb kereskedője John T. Benson, a newyorki Hobokenben. Benson a világhíres hamburgi Hagenbeck-cégnél amerikai képviselője. Tigriseket, elefántokat, zsiráfokat, majmokat, dresszirozott lovakat ad el és kigyóméreggel kereskedik. Az American Magazin munkatársa meglátogatta a vadállatoknak ezt az áruházát. A bejárat felett — írja — nagy betűk hirdetik az intelmet: „Aki ezen az ajtón át lép, saját veszélyére teszi.” A vadállatok egy hatalmas garageszerű helyiségben vannak. A falak mentén ketrecek, kalitkák emeletnyi magasságban, egymás fölé rakva. Vad lárma zug a helyiségben és elevegy nyüzsg. A kábitó zürzavarban csak az óriási menzszéria tulajdonosa nyugodt. Egyszerre csak megengedül a telefon. Benson oda megy. Egy newyorki filmgyár rendel 200 tevé. Benson azt feleli, hogy négy hónapon belül szállítja a tevéket egyenként 800 dollárért. Vannak ennél bízabb megrendelések is. Egy délamerikai egyetem például egy liter kigyóméregtel rendel szemüvegére. Benson fél év alatt gyűjtött egybe félliter kigyóméregtel indiai kigyók mérgezőeszközből.

• **Átutalások, hitellevelek és csek** az összes bel- és külföldi piacokra, valamint **valutabiztosítások** áru kivételre kaphatók — a beogradai pénzügyminisztérium felhatalmása alapján — a **Szrb Szövetkezeti Bank R.T. fiókjánál** (Srpska Zadrzna Banka D. D.), Veliki Beeskerek. — Telefon 43 és 47.

Herczeg Ferenc képes irodalmi hetilapjának, az Uj Időknek 44. számában új, érdekes, eredeti magyar regény veszi kezdetét. Címe: Bluff, szerzője Moly Tamás. A Bluff mellett folytatódik Dánielné Lenzel Laura regénye: Medici Lőrincné a Hattyu-utcában. Közli a lap ezenkívül Illy János elbeszélést, Lyka Károly, Tábori Kornél, Holló Erzsé és Rády Dénes cikkeit. Hat új magyar költő verseit, számos művészi és időszéri képet és a lap rendkívül népszerű rovatait, a szerkesztői üzeneteket és a szépségápolást. Az Uj Idők előfizetési ára negyedévre 6000 korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. Budapest, VI., Andrássy-ut 16.

Az elsüllyedt Laurentic kincsei. Londonból jelentik: A háború alatt az északírországi partok mellett megtorpedezett Laurentic nevű gőzös roncsából az angol kormánynak sikerült harminckét és félmillió dollár értékű aranyrudat megmentenie, melyet a hajó annakidején Amerikába szállított. Az egész szállítmányból nagyon kevés maradt meg, de a mentési munkálatoknak ez a sikere is azt a reményt keltette fel, hogy a német tengeraltató hajók által elsüllyesztett más hajókról is lehetne hasonló kincseket megmenteni. Amde azok, akik a munkálatokat tudományos szempontból nézik, kevés reményt fűznek ahhoz, hogy a jövőben nagyobb haszonnal járnának a hasonló kísérletek. A Laurentic a mentési munkálatokra kedvező parti vizeken süllyedt el, azonkívül az aranyrakomány minden más anyagnál sokkal könnyebben hozható felszínre. Mindazonáltal Anglia a Laurentic-ről annyi aranyat mentett meg, hogy amerikai adósságának majdnem egyévi részletét törlesztheti.

Döntés előtt az új városi szabályrendelet ügye.

Belügyminisztert kiküldött Beeskereken.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, okt. 30.

Beeskerek város — mint ismeretes — még a múlt év őszén új városi szabályrendeletet dolgozott ki, melyet a mai modern szellemnek és új rendszerű közigazgatásnak megfelelően szerkesztettek és éppen ezért vetekedhetett a legújabb keletű szabályrendeletekkel is. Az új városi szabályzatot a közgyűlés csaknem egyhangulag jóváhagyta, ami fényes bizonyossága annak, hogy a képviselőtestületi tagok is belátták és méltányolták a vezetőség helyes intencióit. A megyei törvényhatósági bizottság nem volt a városi közgyűléssel hasonló állásponton és nem adta meg a kért jóváhagyást. A városi közgyűlés fellebbezése folytán a belügyminisztérium elé került az ügy.

A polgármester közbenjárására a döntés meghozatala előtt kiküldöttek egy vezető állásban lévő minisztériumi tisztviselőt, aki a tegnapi nappal Beeskerekre is érkezett. Részlet N. belügyminisztériumi főtitkár megvizsgálja a szabályrendeletet és a helyi viszonyok alapján meggyőződik arról, vajjon helyes-e az újítások bevezetése és kívánatos volna-e a tervbe vett módosítás.

Tapasztalatairól jelentést tesz a belügyminisztériumban, ahol ennek megfelelően hozzák meg a döntést.

Közgazdaság

Hivatalos valutaszámítás november havára. A pénzügyminiszter november hóra a következő hivatalos valutaszámítást rendelt el: 1 Napoleon 270 dinár, 1 török lira 305, 1 font sterling 362, 1 dollár 80, 100 francia frank 480, 100 svájci frank 1440, 100 drachma 410, 100 olasz lira 361, 1 millió német márka 0-05, 100 cseh korona 240, 100 magyar korona 0-45, 100 lei 38, 100 leva 77, 100 Pesetas 1085, 100 hollandi forint 3260, 100 dán korona 1370, 100 osztrák korona 0-11, 10 lengyel márka 0-01 dinár.

A vámbevételek 1923 június havában összesen 118.907.326 dinárt tettek ki.

Az állami fogyasztási adó szeptemberben összesen 36.469.157 dinár volt. Az állami költségvetésben három hónapra 121.595.250 dinárt irányoztak elő, a befizetések 12.384.394 dinárral meghaladták az előirányzatot.

Dohánytermelésünk. A monopóliumigazgatóság statisztikája szerint az ország területén 16.130 hektárt ültettek be dohányval. A termelt mennyiség nemcsak fedezi az ország szükségletét, hanem még kivitelre is fog kerülni valamennyi.

Uj börgyár. A kereskedelmi miniszter engedélyével Passarovitzben egy új börgyár alakul 3 millió dinár alaptőkével. A gyár címe Első Börgyár r.-t. Passarovitz.

A cukorkartell meghiusult. Ahogy értesülünk, a cukorkartellnek nem sikerült az osztrák és orosz cukorgyárakkal megegyezésre jutni, úgy

hogy a tárgyalások végleg megszakadtak. Vajjon esni fog a cukor ára?

Oroszország angol nyersanyagszállításai. Londoni tudósítónk jelentése szerint az orosz-angol gabonaszállítási szerződés életbelépett és ezzel az orosz szállítások megindíthatók. A tervek szerint a jövő évben félmillió tonna gabonát fognak szállítani s az orosz termési lehetőségek mellett akár egy millió tonnát is könnyűszerrel szállíthatnának. Az orosz földművelés lassanként újra fejlődik, az idén a bevetett terület 20 százalékkal növekedett. Oroszország különben prémeiket, fát, érceket készül szállítani és a moszkvai kormány azt reméli, hogy a kivételből a jövő évben 200 millió aranyrubelt fog bevenni. Az angol gazdasági élet a nyersanyagok átvételére természetesen fel van készítve, a gabonára 1.350.000 font sterlinget két londoni pénzintézet azonnal fizet, mihelyt az áru az orosz kikötőbe megérkezik s a többi nyersanyagok átvételére angol-orosz kereskedelmi társaság alakul.

A világ petróleumtermése 1922-ik évben. A múlt évben a világ nyersolajtermelése 138 millió 939 ezer 393 tonna volt. Első helyen az Amerikai Egyesült-Államok állanak 89 millió 946 ezer 373 tonnával, utána így következnek az egyes petróleumtermelő országok: Mexiko 30 millió 185 ezer 3, Oroszország 5 millió 722 ezer 553, Perzsia 3 millió 452 ezer 456, Hollandia 2 millió 691 ezer 650, Románia 1 millió 602 ezer 330, Britindia 1 millió 302 ezer 495 tonnával. A többi országok termelése egy millió tonnán alul maradt. A termelés 11-8 százalékkal haladta meg az 1921-ik évet.

Budapesti vagyonmarhas vásár. Budapestről jelentik: A tegnapi marhasvásárra felhajtott: 104 darab bika, 335 ökör, 639 tehén, 5 bivaly, 121 növendékmarha. Összesen 1204 vágómarha. Árjegyzések: Ökör, legjobb minőség 4300—4900, kivételesen 5100—5300; közép 3000—4000, silányabb 2100—2800. Bika, jobb minőségű 4000—4500, kivételesen 5000—5300, silányabb 2800—3800. Bivaly 2400—3600. Tehén, jobb minőségű 3500—4400, kivételesen 4500—4900, silányabb 2100—3300. Kicsontozni való marha 1900—2200. Növendékmarha 2400—3800. — A gyenge kereslet miatt a vásár változatlanul lanyha irányzat mellett folyt le és az árak valamennyi minőségénél kilogrammonként 200—300 koronával, némely esetben még többel is esőkentek.

TÖZSDE

Október 29.

Beograd. (Zárlat.) London 38350, Páris 590, Newyork 8515, Genf 1513, Milano 38315, Prága 24910, Berlin 0045. Wien 0118, Amsterdam 3320.

Zürich. (Zárlat.) Newyork 561, London 2523, Páris 3280, Milano 2525, Prága 1642 és fél, Wien 0007880, Budapest 00304, Beograd 650, Bukarest 265, Varsó 000003, Berlin 000.000.0007, Szófia 527 és fél.

Budapest. (Zárlat.) Páris 1155—1221, Milano 880—935, Prága 573—617, Berlin 02.

Az értékpapírpia.

Budapest, okt. 29.

A mai tőzsdeidő alatt a túlzott kínálatra és az ügynökök által eszközölt exekutív eladásokra a papírok eddig még el nem ért mély pontra zuhantak.

A tőzsdeidő zárata előtt azonban érkezett annak híre, hogy a wieni tőzsdén javultak a magyar értékek és így a kuliszban rendkívül erős vételkedv mutatkozott.

(Árak 1000 koronákban. — Zárójelben a legutóbbi záró árfolyamok.)

Angol-Magyar . . .	(1035)	106
Magyar Ált. Hitel . . .	(618)	620
Pesti Magy. Keresk. (1025)		1025
Lezárm. és Pénzv. (81)		84
Pesti Hazai [ex jog] (3460)		3400
Hermes váltóüzlet . . .	(65)	59
Salgótarjáni . . .	(490)	507
Rimamurányi . . .	(90)	86
Égisz	(36)	33

A németek kezében lesz a világ sorsa.

Eredményes kísérletek a szikrahullámokkal irányított légi torpedóval.

— A Torontál berlini tudósítójától —

Berlin, okt. 29.

Széles körben kellett feltűnést nemrégiben az entente sajtó egy közleménye, melyben a német elektrotechnika szinte csodával határos korszakalkotó találmányáról adott hírt. A német tudomány megtalálta a régen keresett titkot: miképpen lehet az autó- vagy repülőgép-motorok gyújtómágneseit egy eddig ismeretlen ultraviola villamos sugárral a távolból való demagnetizálása által működésképtelenné tenni. A berlini forrásból származó híradás akkoriiban élénk vitára adott alkalmat a tudományos szakkörökben. S bár a hírt részint valószínűtlennek jelezték: a megértésként kísérletek eredményét, elvileg azonban egyáltalában nem zárták ki a találmány lehetőségét. Az azóta német területen történt tömeges kényszerleszállítások, amelyeknél a „Motersanne” oka minden egyes esetben a gyújtómágnes érzéketlen tunkciózavarai voltak, nem is szólva a Berlin melletti legutóbbi autómegállításokról, mindenesetre amellel bizonyítanak, hogy a találmány csakugyan nem a mesék világába tartozik, hanem — reális valóság.

Legújabbban az egyik amerikai lap foglalkozik ezzel a találmánnyal, amely a németek legközelebbi háborújában kétségkívül döntő befolyásra hivatott. „Franciország nagyon is jól ismeri a találmány értékét, — írja többek között — s ez a tudat tartja állandó rettegésben még attól a belpolitikai és gazdasági agóniában szenvedő országtól is, ami most Németország. A német kísérletek középpontja a hatalmas nauai rádióállomás, melyet a franciák magukhoz is akartak kaparintani, amelyet azonban a szövetségesek, kölcsönösen féltékenykedve egymásra, mégis meghagytak Németországnak.

A német tudósok első nagy győzelmüket a háború után ezen a rádióállomáson aratták, ahol állítólag egy csodás szerkezetet építettek. A szerkezet alig érthető a közönség számára s bár kétségkívül a lehetőségek határain jóval belül van a létünet nemzedék Jules Verne fantasztikus regényének találmányai közé sorozta volna. A felfedezés lényege újfajta rádióhullámokban áll, amelyek nem is az ugynevezett ionján teli sugarakhoz tartoznak, hanem valósággal teljesen szintelenek. Ezek-

nek a hullámoknak a létre akkor jöttek rá a német tudósok, amikor megnevezendő erőfeszítésekkel a rádióhullámok összpontosítását akarták megteremteni, bármely ponton, bármely távolságra.

A találmányról már jó ideje különböző hírek vannak forgalomban, de a nyilvánosság részére — érthető okokból — egyáltalán nem sietnek az illetékesek a felvilágosítással, azonban nem is cáfolják a híreket.

Legujabban pedig — ha ezek a hírek is bebizonyulnak — más irányban is lázasan folynak a kísérletek Németországban: még pedig jelentőségben egyáltalán nem kisebb légi torpedók gyakorlati alkalmazása terén. Mindenki élénken emlékezik még Páris rejtélyes bombázására a világháború alatt, holott a francia fővárosához legközelebb eső német hadállások legalább is 90 kilométernyire fektüdtek onnan. Eleinte azt hitték, hogy rendkívül magasan járó repülőgépek dobják bombáikat a városra, azonban amikor a szintén legmagasabb régiókba felemelkedett francia pilóták éber ellenőrzése dacára is egymást érték a bombák, anélkül, hogy csak a nyomát is látták volna egy repülőnek, kénytelenek voltak azt a feltevést elfogadni, hogy a német hadsereg messzehordó „Bertái” küldik a pukkanó üdvözlőket. Ezt a feltevést azonban később a katonai szakkörök egyértelműleg kénytelenek voltak elvetni, annál is inkább, mert ha lehetséges lett volna is a valóságban ily hihetetlen ágyukolosszusok megépítése, azokat óriási méreteik folytán egyáltalán nem lehetett volna sokáig titokban tartani. Már pedig a szövetségesek kezére került egy-két Berta nem látszott alkalmasnak a 90 kilométer távolságra való lövöldözéshez s a megejtett kísérleteknél a legjobb esetben sem tudtak elérni 30—35 kilométernél nagyobb távolságot. S már idáig is annyira valószínűtlen találatok mutatkoztak, amelyek sokszor kilométerekre estek egymástól.

A legujabb német kísérletek azonban végre fellebbentették a fátyolt erről a titokzatos esetről is. A párisi bombákat légi torpedók bocsátották alá a városra. Apró, kicsi biblának ezek, amelyeket rádiósugarakkal irányítanak s amelyek alkalmas pillanatban önműködőleg ejtik alá súlyos bombáikat. A készülék maga oly kicsi, oly jelentéktelen, hogy már ezer méter magasan teljesen lát hatatlanná válik. Motoroknak rádiósugárral való kormányzására egyébként már Amerika és Anglia is kísérleteket tett, de ezek a kísérletek eddig csak az automobil és hajógepeknél váltak be. Annál nagyobb érdeklődéssel kísérhetjük most azokat a fázadozásokat, amelyeket a németek állítólag kitűnő eredményel folytatnak a légi torpedók tökéletesítése körül, mert ha ez a két találmány, a demagnetizálás és a légi torpedó egyszer megbízható tökéletességében a kezükben lesz, nem lehet kétség a momentán földre-sújtott némettség diadalmas talpraállításában. A tudomány eszközeivel talpraállított Németország pedig minden egyéb idegen világhatalmi törekvés leszerelését jelenti!

Krumenacker István

nyug. vasuti főfelügyelő vállalt fuvarlevél felülvizsgálást és vasuti szállítástól eredő mindennemű viselkedéseket (hiányok, sérülések és határidő túllépések).

Vel. Becskerek, Etvesova u. 5.

Üveg-, porcellán- és lámpa-árakban, valamint képeretek- és tükrökben nagy választék!

Vendégül felszerelések, üvegszervizek és konyhaberendezések a legolcsóbban 1721 beszereshetők

Drobac Bogdan

üveg-, porcellán- és lámpaárkereskedésében Veliki Becskerek, Zsitni trg (Buza-tér), a városi mérleggel szemben

Mindenféle tükörjavítást olcsón és pontosan eszközölök.

A kiadóhivatal telefonja — 21.
A szerkesztőség telefonja 281.

Nagyobb szállítmány friss étkezési burgonya

érkezett! Bármily mennyiségben, mindenkinél olcsóbban, kapható

Misković Csedomirnál
Obala Princeze Jelene (Roknić fényképésszel szemben). Dináros vendéglő.

Házmeisteri állást vállalok.

Cim a kiadóhivatalban.

TÜZIFÁ!

1^a bükkszás és tölgyvel kevert bükkszás tüzifát vagon-telben és méterben legolcsóbb napiárak mellett prompt szállít a

Kovini Bank Rt. faosztálya Kovinban (Bánát).

Gyapjuipar Rt. Vel. Becskerek

(Guttman-gyártelep)

gyárt legjobb gyapjuszöveteket

és nagyon szép művészi kivitelű

Smyrna- és perzsaszőnyegeket

2006 Telefon 96. és 252.

FÉRFISZABÓK!

A VILÁGHIRŰ

CARLTON FASCHION

ÉS

MAYFAIR FASCHION

FÉRFI DIVATLAPOK KIZÁRÓLAGOS EGYEDÁRUSÍTÓJA TORONTÁL—TEMESMEGYE RÉSZÉRE AZ

ORIENT

V. BECSKEREK, ALEKSANDROVA U. 5.

Egy garnitúra áll:

A MAYFAIR FASCHION:

- 1 nagy színes falitábla
- 8 színes luxuslap
- 8 kisebb divatlap
- 1 zsebkönyv
- 1 leírás szabásmintákkal.

A CARLTON FASCHION:

- 1 nagy színes falitábla
- 1 mappa 12 színes lappal
- 1 zsebkönyv.

1992

Előjegyzéseket a divatlapokra kérünk november 10-ig

hozzánk beküldeni, miután csak korlátolt példányszám

kerül ki ebből a világhírű és elegáns férfidivatlapból.

Keresünk

azonnali belépésre gyakorlattal bíró perfk magyar-német gép- és gyorsírónt, ki a mellékkönyvvezetésben is jártas. A szerb nyelvet bírók előnyben részesülnek.

Cim az Orient főutcai üzletében.

Brillians női fülbevaló, női karkötőóra és egy palisander ebédülő olcsón eladó.

Bővebbet Obala Princeza Jelena 7, volt Kurländer-ház. 1834

Fűszer- és kézműiparcikkek részére alkalmas modern üzethelyiség Csentán teljes berendezéssel azonnal bérbeadandó.

Bővebbet V. JOVANOVIĆ kereskedőnél Veliki Becskereken. 1964

IRODAI MUNKÁLATOKRA GYAKORNOKOT

VAGY GYAKORNOKNŐT ALKALMAZ 1979

BRAUN MARCEL GÉPKERESKEDŐ, V. BECSKEREK.

Két jó házból való fiu 1976

tanoncnak

fizetéssel azonnal felvétetik

Lederer és Hirsch mechanikai üzletében Zsitni trg (Buzatér).

Berényi és Horváth

Miletityeva (Temesvári) utca 19. sz.

Elvállalunk gépjavitásokat, valamint dinamók és ellenállók újból való tekercelesét, vízvezeték felszerelését, villanszerelést, valamint mérlegek, súlyoknak szakszerű javítását, azoknak hitelesítését.

Gyors, pontos munka!
Jótállás mellett!

1918

1948

Amerikan Line

Alapított 1871. évben.

Rendes személyszállítás

Hamburg—Newyork

két és háromsavaros gőzhajókkal „Mandzsuria” 18639 tonna, „Mongolia” 13 39 tonna, „Finland” 12222 tonna, „Krenland” 12222 tonna, „Minnekahda” 17221 tonna Különlegesen berendezett kabinok és harmadosztály. Kitűnő ellátás. Felvilágosítást díjmentesen ad Amerikan Line, Beograd: Karagyorgyeva u. 91. sz. Zagreb: Trg I 16 Ljubijana: Marijin trg 2. sz. Vel. Becskerek: Rasić Djordje, Svetosavska utca 18. Gruz: Obala Bitoj: Bankarska utca 12. sz.